

SEX

En historisk rejse

Elin Hägg

På dansk ved Erik Egholm

SEX – en historisk rejse
er oversat fra svensk efter *Sex – en historisk resa* af Erik Egholm
Copyright text & illustration © Elin Hägg, 2023
Original publisher: Bokförlaget Opal AB, Stockholm
Dansk udgave: Copyright © ABC FORLAG, 2023
2. udg., e-Bog (fixed format)
ISBN 978-87-7589-072-9
www.abc-forlag.dk

Denne oversættelse har modtaget støtte fra

ABC

Tænkte bedstes oldemor virkelig på SEX?

Denne bog skal handle om sex.

Den skal handle forholdsvis lidt om biologi men til gengæld mere om kvidrende tissekoner, figenblade, biografporno og tissemandsplukkende nonner. Den skal også handle om alvorligere ting som jomfruelighedstest, sygdom, heksejagt og racebiologi.

Gennem udpluk af den europæiske historie vil denne bog vise, at mange ting, som vi i dag regner for helt normale, når det drejer sig om sex, i virkeligheden bygger på menneskers tanker, idéer, håb og følelser gennem flere tusind år. Men de er også resultat af lovgivning, religiøs overbevisning, politik og økonomi.

Mange forestiller sig historien som en opadgående kurve, hvor vi mennesker konstant bliver klogere og klogere og mere tolerante.

Den almindelige opfattelse er, at mennesker før i tiden var underkuede og ikke vidste noget om sex. Men ved hjælp af bogen her vil vi se, hvordan vores syn på sex har ændret sig op gennem tiden, og at sex er noget, som mennesker til alle tider har beskæftiget sig med, tænkt på, været nysgerrige på, bekymret sig over, moret sig med og forsøgt at kontrollere på forskellig vis, afhængigt af, hvor de har boet, og om de har været fattige eller rige.

En del har også den opfattelse, at vi bliver mere og mere 'seksualiserede', og at sex er kommet til at præge en stadig større del af vores liv og vores samfund. Det er heller ikke nødvendigvis sandt.

Billeder, film og alverdens indtryk fylder mere og mere i vores hverdag, og nu om stunder betyder sex noget andet, end det gjorde for tusind år siden.

Det er dog ikke ensbetydende med, at vi i vores tid skulle være mere fokuseret på sex, eller at folk i vore dage skulle tænke mere på sex, end man gjorde førhen.

Hvad sex angår, var gamle dages unge mennesker lige så nysgerrige (eller det modsatte) som unge af i dag. Men ikke sjældent har almindelige menneskers tanker og forestillinger om sex været anset for enten farlige eller upassende og er derfor ikke blevet taget med i historieskrivningen.

Anne Frank (1929-1945) var en jødisk pige, som førte dagbog, mens hun gemte sig for nazisterne under Anden Verdenskrig. Hun gengav blandt andet sine tanker om sex og beskrev, hvordan hun havde mærket på en venindes bryst. Et par sjofle vittigheder manglede heller ikke. Men da dagbogen efter krigen blev udgivet som bog, strøg man de pågældende passager, fordi de ikke passede til det gængse billede af en pæn ung pige.

Sex:

Ordet forekommer på mange europæiske sprog med forskellig stavemåde. Det kom til Danmark fra engelsk og menes at stamme fra det latinske sexualis og det franske sexuel. Til at begynde med blev det brugt som en betegnelse for køn (det mandlige eller det kvindelige) men i løbet af 1800- og 1900-taller udvidedes begrebet til også at kunne omfatte en handling, altså selve seksualakten, og det indgår desuden i ord som for eksempel seksualitet, seksuel, sexlyst, og sexet.

Hvad er sex?

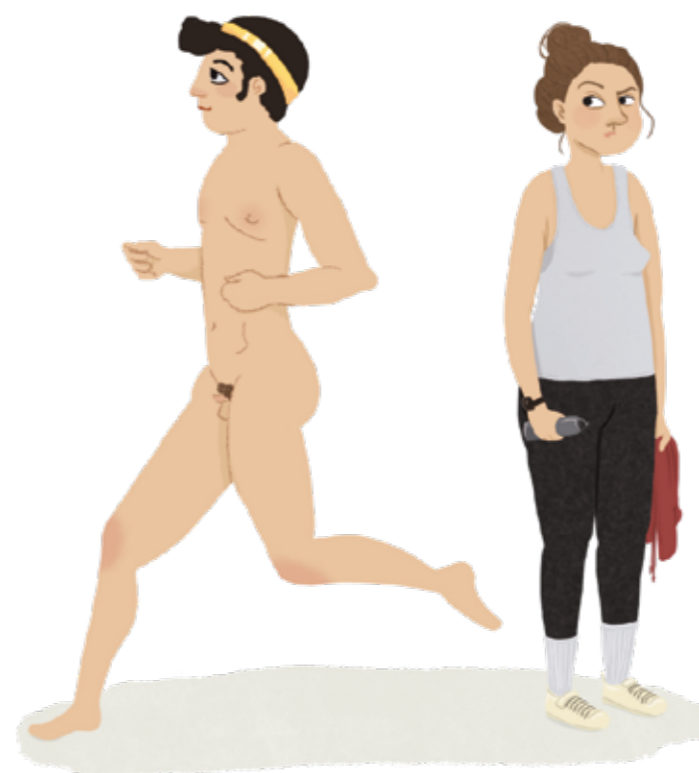
Tit tænker vi på sex som noget, mennesker gør, men når vi *taler* om sex, kan det også handle om en masse andet forskelligt. I vore dage taler vi for eksempel om seksualitet som noget, mennesker bare har, men sådan har det ikke altid været. I denne bog har vi derfor anlagt et meget bredt syn på sex, og det kommer til at handle om, hvordan mennesker gennem tiden har forholdt sig til sex, blandt andet på baggrund af hvordan de har tænkt på køn, nøgne kroppe, hvordan man får børn samt synet på det mandlige og det kvindelige i almindelighed. Nogle afsnit vil handle om sex som en fysisk handling, men mange andre steder vil der være helt andre emner på tapetet.

Forvent ikke, at denne bog giver en fuldkommen dækkende historisk beskrivelse af sex; den vil snarere give eksempler på, hvordan menneskene har levet deres liv.

Gennem eksempler fra tidligere forskning, gamle bøger, film, kunstværker, myter og beretninger vil vi i denne bog forsøge at vise, hvordan man her i vores del af verden har formet et samfund, som til alle tider har været nært knyttet til synet på sex, kroppe, køn og magt.

Normer:

Normer er uskrevne regler, som vi mennesker forventes at leve efter. Det kan være forventninger om, hvordan vi skal se ud eller opføre os eller agere indbyrdes. Hvis en person opfører sig anderledes, bryder vedkommende normen. Det kan virke, som om det, der strider imod normen, er noget nyt, og at normen bare er det grundlæggende naturlige. Men normer varierer fra samfund til samfund og ændrer sig med tiden.

Tabu:

At noget er tabu, betyder, at det er forkert eller moralsk forbudt, det vil sige noget, som vi bør undgå. Ligesom normerne har tabuerne ændret sig gennem tiden, og der kan endda være forskellige opfattelser af tabuer fra den ene gruppe mennesker til den anden. Som historisk eksempel kan nævnes, at det i vore dage er tabu at optræde nøgen i gymnastiktimerne, mens det i antikken var helt normalt at træne nøgen.

Ekstra lange knus

I denne bog kan forekomme ting, som føles pinlige at læse om. Også det er et tegn på, at vi i dag har klare normer for, hvordan vi taler om sex.

Mange voksne fniser, bare de hører et ord som tissemand, eller de rødmer, når nogen spørger dem, hvordan man får børn.

I perioder af historien har det været tabu at tale om sex, og derfor har folk benyttet sig af billedsprog, når de har skullet forholde sig til kønsorganerne. En gang imellem kan meningen ligefrem være svær at få øje på.

I USA var det længe forbudt at vise sex på film.

En instruktør, som morede sig med at gøre grin med det, var Alfred Hitchcock (1889-1980). Som eksempel kan nævnes, at han i filmen Menneskejagt (1959) sletter en scene med et par, som ligger i en seng og kysser hinanden, og erstatter den med et tog, der kører ind i en tunnel; det skulle symbolisere en tissemand, som gled ind i en tissekone, og at personerne altså havde sex.

Inden for al forskning er sproget farvet af sin tid, også forskningen inden for sex, og det ændrer sig i takt med at synet på sex forandres. Denne bog er en historisk beretning, og der vil indimellem forekomme ord, som efter nogles mening bør afskaffes. Et godt eksempel er, at vi historisk set har talt om penetration som noget, der sker, når en tissemand trænger ind i en tissekone, mens mange i dag mener, at vi i stedet bør tale om 'omsluttende sex' (også kaldet vaginalsex), altså at en tissekone

omslutter en tissemand. Men ordene, som blev benyttet, har i sin tid været vigtige, og de vil måske hjælpe os til en bedre forståelse for det syn på sex, som var gældende dengang.

Pik, fisse, fissemand og fissekone

Kønsorganerne er et godt eksempel på noget, som mange ikke rigtigt ved, hvad de skal kalde, især når det drejer sig om kvindens køn. For eksempel bruger mange ordet fisse, mens andre finder det ord groft eller anstødeligt. Børns køn kaldes som regel tissekone og tissemand, men hvad vi skal kalde voksnes køn, er der delte meninger om.

Valget har ikke været let, men i denne bog vil jeg skrive tissekone for det kvindelige kønsorgan (i hver fald hvad angår det ydre, da de indre dele har andre navne, som vi vil vende tilbage til) og tissemand for det mandlige kønsorgan (frem for alt penis, selvom testiklerne også af og til regnes med).

Mange af vore dages normer bygger på, at vi har været meget fokuserede på at opdele mennesker i to kategorier, nemlig mænd og kvinder, sådan at mænd er personer med tissemand og kvinder personer med tissekone. Det er også en udbredt norm, at mænd og kvinder skal udfylde bestemte roller i samfundet, se forskellige ud og opføre sig forskelligt. Denne bog vil forsøge at give eksempler på, hvordan denne norm, ligesom så mange andre normer, er skabt over tid, at de er foranderlige og ikke altid er så enkle, som vi måske gerne vil tro.

Før mennesket begyndte at nedskrive sin historie

Ca. 45.000 år siden – ca. 700 år før Kristus

Køn fascinerer mennesker; kvinder og mænd tildeles forskellige opgaver, og det får betydning, hvem der har sex med hvem.

De første mennesker af vores art, *homo sapiens*, ankom til det, vi i dag kalder Europa, for cirka 45.000 år siden. De levede som regel i grupper på omtrent fyrre personer, men de kunne også være flere eller færre. De drog omkring fra sted til sted, hvor der var føde, som de kunne jage eller samle.

I generation efter generation indrettede folk sig efter en norm, som skulle blive gældende helt frem til 1800-tallet, sådan at forstå, at de ældre, som ikke var så mobile, tog sig af småbørnene, mens de unge og raske sørgede for maden.

Det er ikke utænkeligt, at de enkelte grupper havde deres egne leveregler, som vi ikke ved noget nærmere om, men det er den almindelige mening blandt forskere, at tabuerne omkring sex var færre end i dag.

Vi er ikke i stand til at sige, om den enkeltes køn var afgørende for, hvilke opgaver han eller hun fik tildelt, men forskning har vist, at der nok har været tale om en mere ligelig opdeling, end det var tilfældet i senere samfund.

Ved hjælp af DNA-teknik er det blevet kendt, at der herskede en del normer omkring sex, da man har kunnet aflæse, hvilke mennesker der fik børn med hinanden. For eksempel lader det til, at de fleste grupper havde tabuer, der rettede sig mod incest, hvilket betød, at nærtbeslægtede ikke måtte have sex med hinanden eller sætte børn i verden.

Takket være DNA-teknik har videnskaben også kunnet konstatere, at en del homo sapiens-individer har fået børn med neandertalere. Det lader dog ikke til at have været sædvanen, hvilket tyder på, at der kan have eksisteret tabuer vedrørende sex med andre arter. Vi kan heller ikke vide, om sex med neandertalere, eller sex overhovedet, var gensidig, eller om der ligefrem kan have været tale om overgreb og voldtægt.

Voldtægt:

Voldtægt betyder sex med en anden person mod vedkommendes vilje.

I det store og hele ved vi ingenting om tankegangen hos den tids mennesker, da skriftsproget endnu ikke var opfundet. Men på grundlag af diverse genstande, som de har efterladt sig, kan vi gætte os til, hvordan de kan have betragtet verden og sig selv.

Fremtrædende tissekoner

Noget, som lader til at have interesseret menneskene i forhistorisk tid, er kønsorganerne, og til forskel fra senere årtusinder koncentrerede opmærksomheden sig især om tissekoner. Man har fundet mange bevarede afbildninger i sten, som fokuserer på tissekonen.

At billederne især stiller skarpt på tissekonen og ikke for eksempel på ansigtet, skyldes ifølge mange forskeres fortolkning, at tissekonen har været anset som symbol på fødsel og liv. Måske er der tale om en slags gudindeportrætter, der bygger på den tids religiøse myter om 'Moder Jord', hvor tissekonen blev betragtet som ophavet til alt liv.

... og løsrevne tisse mænd

Genstande af sten, der ligner tisse mænd, var også almindelige, og nogle forskere mener, at de har været brugt i religiøs sammenhæng. Andre mener, at der er tale om sexlegetøj, mens atter andre tror, at det er redskaber, som bare tilfældigvis ligner tisse mænd.

Venus fra Willendorf er en afbildning af et menneske med store bryster og lår, stor bagdel, mave og tissekone. Små figurer af denne type var meget populære for omkring 25.000 år siden. Én fortolkning går ud på, at en genstand som denne skal have forestillet en gudinde, måske en urmoderskikkelse. Nogle mener, at der er tale om pornografiske billeder, mens andre hævder, at det er et selvportræt.

Udveksling:

Selvom menneskene levede i mindre, omreisende enheder, mødte de dog af og til andre grupper på særligt udvalgte steder, for eksempel i store grotter. Der udvekslede de erfaringer og genstande og havde sandsynligvis sex med hinanden. Mange af disse billeder og genstande er fundet netop på sådanne steder.